

**81ste Deutscher Archivtag
‘Die Aufgaben der Archive im
Wandel. Neues Archivrecht -
Neuartiges Archivgut’
Bremen - 21-24 september 2011**

Het jaarlijkse congres van de Duitse archivarissenvereniging stond voor het eerst volledig in het teken van recht en wetgeving. Enerzijds noopt de voortschrijdende digitalisering tot aanpassingen aan de op de analoge werkelijkheid gebaseerde archiefwetgeving, anderzijds worden archivarissen door relatief recente wetgeving i.v.m. openbaarheid van bestuur en bescherming van de persoonlijke levenssfeer voor nieuwe uitdagingen geplaagd.

Politiek journalist **Heribert Prantl** zette in zijn gesmaakte en geëngageerde openingsreferaat meteen de toon. Archieven zijn, veel meer nog dan de in 2008 geredde banken, systeemrelevant. Ze vormen het geheugen van de democratie, maar dragen er ook toe bij dat niet steeds weer dezelfde foute politieke beslissingen genomen worden. Archivarissen, aldus nog Prantl, spelen dan ook een belangrijke politieke rol, omdat zij bepalen welke stukken niet bewaard moeten worden. In de digitale era, waarin steeds meer documenten ontstaan terwijl de levensduur van de opslagmedia almaar korter wordt, is de selectieproblematiek nog urgenter geworden. De wetgeving zou aan die nieuwe realiteit aangepast moeten worden. Omdat in een democratische samenleving ook niet-overheidsarchieven uitermate belangrijk zijn, gaf Prantl de aanwezige archivarissen als aanbeveling mee te zorgen voor de acquisitie van privéarchieven in verband met bijv. migratie of burgerbewegingen als Stuttgart 21. **Udo Schäfer** stelde dat het

De Bremer Stadsmuzikanten.

in een democratie of rechtsstaat essentiële principe om het overheidshandelen te documenteren in het gedrang dreigt te komen nu men volop gebruik begint te maken van moderne technologische middelen als smartphones en SharePoint-toepassingen. Hij pleitte er daarom voor de archiefwetgeving zodanig te hervormen dat archivariissen meer greep krijgen op de archiefvorming. Archivariissen in de zaal wezen op de kwalijke evolutie dat men in de administratie niet langer de noodzaak beseft van het documenteren van het overheidshandelen. Volgens jurist **Bartholomäus Manegold** behoort het nochtans niet tot de taak van de archivaris om zich met de kwaliteit daarvan te bemoeien. In zijn lezing pleitte ook hij er nochtans voor de archivaris meer juridische armslag te geven om de wettelijk verplichte overdracht van archief door openbare archiefvormers echt afdwingbaar te maken.

Het recht op informatie en de beperkingen erop vormde een tweede belangrijk congressthema. Voorzitter Michael **Diefenbacher** van de Verband deutscher Archivariinnen und Archivare (VdA) had in zijn welkomstwoord al gewezen op de gespannen verhouding tussen de vrijheid van wetenschap en de bescherming van een aantal gegevens. **Fred Van Kan** schetste de situatie in Nederland. In theorie is die bijzonder duidelijk, maar in de praktijk moeten vaak delicate afwegingen gemaakt worden. Hij pleitte ervoor steeds te streven naar de grootst mogelijke openbaarheid, ook als het om privéarchieven gaat. Uiteindelijk staan archieven niet ten dienste van de geheimhouding, wel van de informatieverschaffing.

Uit het referaat van **Peter Sandner** over de digitale leeszaal onthouden we onder meer dat men in een digitale omgeving gebruikers moet kunnen identificeren, gegevens m.b.t. de persoonlijke levenssfeer moet afschermen en eventueel geldende auteursrechten moet respecteren. Verder wees hij erop dat men in het leeszaalreglement specifieke bepalingen over de virtuele leeszaal moet opnemen. **Michael Klein** ging in op de voorwaarden die vervuld moeten zijn vooraleer een toegang online kan worden geplaatst. Uit de reacties tijdens de discussie bleek

dat er weinig uniformiteit is in de wijze waarop instellingen toegangen al dan niet online publiceren. De spreker benadrukte dat men er nauwgezet op moet toezien dat personen in geval van gevoelige gegevens niet identificeerbaar zijn, ook niet via de contextuele informatie.

Uiteraard kwam ook het auteursrecht ruim aan bod. Het slotdebat was zelfs volledig aan die problematiek gewijd. Enkele panelleden, onder wie een vertegenwoordiger van een collectieve beheersvereniging, stelden daarin duidelijk dat ze volledig tegen gratis informatie zijn. In de informatiesamenleving is het copyright immers een absolute voorwaarde om kansen te geven aan creatieve mensen. De wetgeving moet dus strikt nageleefd worden, al wordt erkend dat er een oplossing moet komen voor de zogenaamde verweesde werken. Op de vraag van de moderator of de auteursrechtenwetgeving het werk van de archivaris niet onmogelijk dreigt te maken, antwoordden ze dat het auteursrecht een fundamenteel persoonlijkheidsrecht is, ook al werd toegegeven dat de toepassing ervan in de archiefpraktijk niet zo vanzelfsprekend is.

Tijdens dit alles behalve saaie congres bleek eens te meer dat de archiefpraktijk en het recht niet altijd gemakkelijk met elkaar in overeenstemming te brengen zijn. Met VdA-voorzitter Diefenbacher besluiten we dat de archivaris zich goed bewust moet zijn van de bestaande wetten en regelgeving, maar dat hij die het best zo pragmatisch mogelijk toepast. Het volgende Duitse archiveringscongres vindt van 26 tot 29 september 2012 plaats in Keulen, waar geconfereerd zal worden over het culturele en economische kapitaal dat archieven vormen.

Gerd De Coster, SOMA